

АШУҮИС-ийн Шүдний их эмч мэргэжлийн оюутнуудын үндсэн мэргэшлийн сонголтод нөлөөлөх хүчин зүйлсийг тодорхойлсон дүн

Д.Хаш-Эрдэнэ¹, Г.Дарамбазар², Б.Батбаяр³

¹АШУҮИС, Нүүр ам судлалын сургууль, Нүүр амны мэс заслын тэнхим

²АШУҮИС, Сургалтын бодлого зохицуулалт чанарын баталгаажуулалтын газар

³АШУҮИС, Нүүр ам судлалын сургууль

Цахим шуудан: khasherdene.d@mnums.edu.mn, Утас: 99873699

Түлхүүр үг:

Хувийн урам зориг
Сургалтын орчин
Карьер төлөвлөлт
Нөлөөлөх хүчин зүйл
Ликертийн үнэлгээ

Товч утга

Үндэслэл: Төгсөх дамжааны оюутны үндсэн мэргэшлийн чиглэл сонгох шийдвэр нь ирээдүйн мэргэжлийн замнал болон эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн төлөвлөлтөнд чухал ач холбогдолтой. Их Британийн анагаах ухааны сургууль төгсөгчдийн судалгаанд мэргэшлийн сонголт цаг хугацааны явцад өөрчлөгдөж болохыг тэмдэглэсэн байдаг¹. Монгол Улсын нүүр ам судлалын салбарт төгсөх дамжааны оюутны мэргэшлийн сонголтын талаарх судалгаа хомс байна. Иймээс оюутнуудын сонирхож буй чиглэл болон сонголтод нөлөөлөх хүчин зүйлсийг тодруулах нь сургалтын хөтөлбөр, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйл ажиллагаанд хэрэгцээ шаардлагатай байгаа нь энэхүү судалгааг хийх үндэслэл боллоо.

Зорилго: Шүдний их эмч мэргэжлийн оюутнуудын үндсэн мэргэшлийн сонголтод нөлөөлөх хүчин зүйлсийг тодорхойлох. **Арга, аргачлал:** Бид энэхүү судалгааг хийж гүйцэтгэхдээ аналитик судалгааны агшингийн загварыг ашиглан 2026 онд төгсөх дамжааны 136 оюутнаас 111 оюутанг хамруулав (81.6%). Svirkо нарын (2013) аргачлалд суурилсан нээлттэй болон хаалттай асуулт бүхий асуумж ашиглав. Нас, хүйс, өмнөх мэргэжил, мэргэшлийн шийдвэрийн байдал, ирээдүйд сонирхож буй чиглэл (хамгийн ихдээ 2), мөн 9 хүчин зүйлийг 3 түвшинтэй Ликертийн үнэлгээгээр (Маш их=2, Бага зэрэг=1, Огт нөлөөлөөгүй=0) үнэлэв. Тайлбарлах статистик, Пирсоны хи-квадрат тест, Спирманы корреляцийг ашиглав. Статистик ач холбогдлын түвшинг $p < 0.05$ байх үед ач холбогдолтой гэж үзэв. **Үр дүн:** Оролцогчдын 96 (86.5%) нь эмэгтэй, 15 (13.5%) нь эрэгтэй бөгөөд 74 (66.7%) нь 24-26 насны бүлэгт багтав. Нийт 60 (54.1%) нь мэргэшлийн чиглэлээ эцэслэн сонгоогүй, 2-3 сонирхолтой чиглэлтэй байсан бол 37 (33.3%) нь чиглэлээ эцэслэн сонгосон байв. Нүүр амны мэс засал болон нүүр амны гажиг заслыг тус бүр 48 (43.2%) оролцогч дурдсан бөгөөд дараа нь нүүр амны согог

засал 25 (22.5%) орсон байна. Хувийн урам зориг, итгэл үнэмшил хамгийн өндөр дундаж үнэлгээтэй (1.58/2.0), гэр бүлийн гишүүдийн шийдвэр, уламжлал хамгийн бага үнэлгээтэй (0.48/2.0) байв. Багшийн заах арга зүй, ур чадвар болон багш нарын харилцаа, хандлагын үнэлгээ хооронд хүчтэй эерэг хамаарал ажиглагдсан (Спирман $\rho = 0.72$). **Дүгнэлт:** Судалгаанд хамрагдсан оюутнуудын 54.1% нь үндсэн мэргэшлийн чиглэлээ хараахан эцэслэн сонгоогүй байв. Хувийн урам зориг, итгэл үнэмшил хамгийн өндөр, гэр бүлийн гишүүдийн шийдвэр, уламжлал хамгийн бага дундаж үнэлгээтэй байв. Багшийн заах арга зүй болон харилцаа хандлагын үнэлгээ хооронд хүчтэй эерэг хамаарал ажиглагдлаа. Эдгээр үр дүн нь мэргэжлийн чиг баримжаа олгох зөвлөгөө, сургалтын орчин, гардан дадлагын боломжийг цаашид судалж, сайжруулахад ашиглаж болох анхан шатны мэдээлэл юм.

Үндэслэл: Анагаах ухааны боловсролын салбарт төгсөх дамжааны оюутны үндсэн мэргэшлийн чиглэлийн сонголт нь ирээдүйн мэргэжлийн замнал, эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн төлөвлөлтөд чухал ач холбогдолтой.³ Их Британийн анагаах ухааны төгсөгчдийн судалгаанд мэргэшлийн сонголт цаг

хугацааны явцад өөрчлөгдөж болохыг тэмдэглэсэн байдаг.^{1,2,4} Анагаах ухааны сургуульд элсэн орж буй оюутнууд өөрийн гэсэн сонирхол, төлөвлөгөөтэй байдаг ч сургалтын явцад тэдний мэргэжлийн ойлголт, сонголт өөрчлөгддөг тухай судлаачид тэмдэглэжээ.^{5,6} Оюутны мэргэжлийн төлөвлөгөө, сонирхол нь дамжаа

ахих тусам өөрчлөгдөж болох бөгөөд сургалтын хөтөлбөр, дадлага хичээл зэрэг хүчин зүйлс сонголттой холбоотой байж болохыг цөөнгүй судалгаанд дурдсан байна.⁷⁻⁹ Мэргэшлийн чиглэлүүдийн сонирхол, өрсөлдөөн ирээдүйн ажлын боломжийг харьцуулан судлах нь хүний нөөцийн төлөвлөлтөд чухал ач холбогдолтой болохыг судлаачид онцолжээ.^{10,11}

Монгол Улсад нүүр ам судлалын салбарт төгсөх дамжааны оюутны үндсэн мэргэшлийн сонголтын талаарх судалгаа ховор байна. АШУҮИС-ийн Нүүр ам судлалын сургуулиас гадна Ач Анагаах ухааны их сургууль, Этүгэн их сургууль зэрэг сургуулиуд шүдний их эмч мэргэжилтэн бэлтгэдэг. Төгсөгчдийн мэргэшлийн сонголтод нөлөөлдөг гэж үнэлсэн хүчин зүйлсийг тодорхойлох нь сургалтын хөтөлбөрийг сайжруулах, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйл ажиллагаанд хэрэгцээ шаардлагатай байгаа нь энэхүү судалгааг хийх үндэслэл боллоо.

Зорилго: Шүдний их эмч мэргэжлийн оюутнуудын үндсэн мэргэшлийн сонголтод нөлөөлөх хүчин зүйлсийг тодорхойлох.

Арга, аргачлал: Бид энэхүү судалгааг хийж гүйцэтгэхдээ аналитик судалгааны агшингийн загварыг ашиглан асуумжийн аргаар мэдээлэл цуглуулав. Судалгаанд 2026 онд АШУҮИС-ийн Нүүр ам судлалын сургуулийг шүдний их эмч мэргэжлээр төгсөх дамжааны нийт 136 оюутнаас 111 нь 2026 оны 06 сарын 25-30 өдрүүдэд хамрагдав (n=111; хамрагдалт 81.6%). Судалгаанд оролцох хүсэлтэй оюутнуудыг сайн дурын үндсэн дээр хамруулсан. Хамрагдаагүй 25 оюутан нь асуумжид бүрэн хариулаагүй тул боловсруулалтаас хасаж тооцсон.

Svirko нарын (2013) боловсруулсан аргачлалд үндэслэн нээлттэй болон хаалттай хэлбэрийн асуулт бүхий асуумж ашигласан². Асуумж нь хариулагчийн хүйс, нас, өмнөх мэргэжил, мэргэшлийн сонголтын байдал, ирээдүйд сонирхож буй чиглэл (хамгийн ихдээ 2 сонголт), мөн мэргэшлийн сонголтод нөлөөлж болзошгүй 9 хүчин зүйлийг 3 түвшинтэй Ликертийн үнэлгээгээр (Маш их=2, Бага зэрэг=1, Огт нөлөөлөөгүй=0) үнэлэх асуултуудаас бүрдэнэ.

Цуглуулсан мэдээллийг Microsoft Excel программд кодлож, тайлбарлах статистик үзүүлэлтүүдийг (тоо, хувь, дундаж, стандарт хазайлт) тооцов. Бүлэг хоорондын чанарын хувьсагчийн ялгааг Пирсоны хи-квадрат тестээр, 9 хүчин зүйлийн үнэлгээ хоорондын хамаарлыг Спирманы корреляцийн коэффициент (р)-ээр SPSS 26.0 программ хангамж ашиглан тооцов. $|r| > 0.5$ үед хүчтэй, 0.3-0.5 үед дунд зэрэг, < 0.3 үед сул хамаарал гэж ангилсан. Статистик ач холбогдлын түвшинг $p < 0.05$ байх үед ач холбогдолтой гэж үзэв. Тус судалгааг АШУҮИС-ийн Ёс зүйн хорооны зөвшөөрлөөр гүйцэтгэсэн болно (Протоколын дугаар: 26/03-01). Судалгаанд оролцогчдоос мэдээлэлтэй зөвшөөрөл авч, судалгааг нэргүйгээр, сайн дурын үндсэн дээр хийж гүйцэтгэв.

Үр дүн: Судалгаанд төгсөх дамжааны шүдний их эмч мэргэжлийн нийт 111 оюутан хамрагдав. Үүнээс

96 (86.5%) нь эмэгтэй, 15 (13.5%) нь эрэгтэй байв. Насны хувьд 24-26 насны бүлэгт 74 (66.7%), 20-23 насны бүлэгт 36 (32.4%), 27-28 насны бүлэгт 1 (0.9%) оролцогч багтав. Хариулагчдын 110 (99.1%) нь АШУҮИС-д элсэхээсээ өмнө өөр мэргэжил эзэмшээгүй байв (Хүснэгт 1).

Хүснэгт 1. Судалгаанд хамрагдагсдын хүйс, насны бүтэц (n=111)

Үзүүлэлт	Тоо (n)	Хувь (%)
Хүйс		
Эмэгтэй	96	86.5
Эрэгтэй	15	13.5
Нас		
20-23	36	32.4
4-26	74	66.7
27-28	1	0.9
Өмнө өөр мэргэжил эзэмшсэн		
Тийм	1	0.9
Үгүй	110	99.1

Мэргэшлийн чиглэлээ эцэслэн сонгосон эсэхийг үнэлэхэд 37 (33.3%) нь тодорхой чиглэлээ сонгосон, 60 (54.1%) нь 2-3 сонирхолтой чиглэлтэй боловч хараахан эцэслээгүй, 5 (4.5%) нь сонгоогүй гэж хариулжээ. Эрдмийн зэрэг горилох 4, гадаадад суралцах 4, бусад төлөвлөгөөтэй 1 гэсэн байдлаар хариулсан байна (Хүснэгт 2). Мэргэшүүлэх сургалтад хамрагдахаар төлөвлөж буй байгууллагаас АШУҮИС-ийн Мэргэжил дээшлүүлэх институтийг (95), Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийг 7 оролцогч сонгосон гэж тус тус хариулжээ.

Хүснэгт 2. Төгсөөд мэргэших чиглэлээ сонгосон эсэх байдал (n=111)

Хариулт	Тоо (n)	Хувь (%)
Тийм, эцэслэн сонгосон	37	33.3
Хараахан сонгоогүй, 2-3 сонирхолтой чиглэлтэй	60	54.1
Үгүй, сонгоогүй	5	4.5
Эрдмийн зэрэг/магистр горилох	4	3.6
Гадаадад суралцах	4	3.6
Бусад	1	0.9
Нийт	111	100.0

Ирээдүйд сонирхож буй мэргэшлийн чиглэлийг үнэлэхэд хариулагч бүр хамгийн ихдээ 2 чиглэл сонгосон бөгөөд нийт 190 дурдалт бүртгэгдсэн. Нүүр амны мэс засал болон нүүр амны гажиг заслыг тус бүр 48 оролцогч (43.2%) дурдсан байна. Дараа нь нүүр амны согог засал 25 (22.5%), шүдний сувгийн эмчилгээ 24 (21.6%), шүдний тулгуур эд судлал 23 (20.7%), хүүхдийн нүүр ам судлал 14 (12.6%), нүүр амны ерөнхий эмчилгээ 8 (7.2%) удаа дурдагдав (Хүснэгт 3). Хувийг нийт 111 оролцогчоор тооцсон тул нийлбэр нь 100%-иас их байна. Эрэгтэй оролцогчдын 11/15

(73.3%), эмэгтэй оролцогчдын 37/96 (38.5%) нь нүүр амны мэс заслыг сонирхож байгаагаа илэрхийлжээ (χ^2 тест, $p=0.011$) (Хүснэгт 5).

Хүснэгт 3. Ирээдүйд сонирхож буй мэргэшлийн чиглэлүүдийн эрэмбэ (n=111, олон сонголттой, нийт дурдалт=190)

Эрэмбэ	Мэргэшлийн чиглэл	Дурдсан тоо	Хувь (%)
1	Нүүр амны мэс засал	48	43.2
2	Нүүр амны гажиг засал	48	43.2
3	Нүүр амны согог засал	25	22.5
4	Шүдний сувгийн эмчилгээ	24	21.6
5	Шүдний тулгуур эд судлал	23	20.7
6	Хүүхдийн нүүр ам судлал	14	12.6
7	Нүүр амны ерөнхий эмчилгээ	8	7.2

Тайлбар: Хувийг нийт 111 оролцогчоор тооцсон. Олон сонголттой тул хувийн нийлбэр 100%-иас их байна.

Мэргэшлийн сонголтод нөлөөлөх 9 хүчин зүйлийн Ликертийн үнэлгээгээр хувийн урам зориг, итгэл үнэмшил хамгийн өндөр дундаж оноотой (1.58 ± 0.56) байсан бөгөөд 61.3% нь “Маш их” гэж хариулжээ. Дараа нь багшийн заах арга зүй, ур чадвар (1.46), судалсан хичээл, гардан ур чадвар, туршлага (1.44), багш нарын харилцаа, хандлага (1.43), нийгмийн ирээдүйн чиг хандлага (1.35), өөрийн мэдлэг чадварын үнэлгээ (1.32), ажлын байрны нөхцөл (1.25), санхүүгийн нөөц бололцоо (1.14) орлоо. Гэр бүлийн гишүүдийн шийдвэр, уламжлал хамгийн бага дундаж оноотой (0.48 ± 0.70) байсан бөгөөд 64.0% нь энэ хүчин зүйл “Огт нөлөөлөөгүй” гэж хариулжээ (Хүснэгт 4). Эдгээр нь оролцогчдын өөрсдийн үнэлсэн нөлөөллийн хэмжээ юм.

Хүснэгт 4. Мэргэшил сонголтод нөлөөлсөн хүчин зүйлсийн Ликертийн үнэлгээний дүн (n=111)

Хүчин зүйл	M ± SD	“Ямар нэг байдлаар нөлөөлсөн” (%)
Хувийн урам зориг, итгэл үнэмшил	1.58±0.56	96.4
Багшийн заах арга зүй, ур чадвар	1.46±0.60	94.6
Судалсан хичээл, гардан ур чадвар, туршлага	1.44±0.58	95.5
Багш нарын харилцаа, хандлага	1.43±0.58	95.5
Нийгмийн ирээдүйн чиг хандлага	1.35±0.68	88.3
Өөрийн мэдлэг, чадварын үнэлгээ	1.32±0.56	95.5
Ажлын байрны нөхцөл (цаг, цалин)	1.25±0.68	86.5
Санхүүгийн нөөц бололцоо	1.14±0.75	78.4
Гэр бүлийн гишүүдийн шийдвэр, уламжлал	0.48±0.70	36.0

Хүйс болон мэргэшлийн шийдвэрийн байдлын хооронд статистик ач холбогдолтой хамаарал ажиглагдав (Хүснэгт 5).

Хүснэгт 5. Хүйс болон мэргэшлийн шийдвэр/(Хи-квадрат тест)

Харьцуулалт	Эмэгтэй	Эрэгтэй	χ^2 тест, p-утга
Мэргэшлийн шийдвэрийн бүлэг (Шийдсэн)	32/96 (33.3%)	5/15 (33.3%)	$p=0.026$
Мэргэшлийн шийдвэрийн бүлэг (Эргэлзэж буй)	55/96 (57.3%)	5/15 (33.3%)	
Нүүр амны мэс заслыг сонирхож буй	37/96 (38.5%)	11/15 (73.3%)	$p=0.011$

Хүчин зүйлсийн үнэлгээ хоорондын Спирманы корреляцийн шинжилгээгээр багшийн заах арга зүй, ур чадвар болон багш нарын харилцаа, хандлага хамгийн хүчтэй эерэг хамааралтай байв ($p=0.72$). Мөн ажлын байрны нөхцөл ба санхүүгийн нөөц бололцоо ($p=0.47$), нийгмийн ирээдүйн чиг хандлага ба санхүүгийн нөөц бололцоо ($p=0.45$) хооронд дунд зэргийн эерэг хамаарал ажиглагджээ. Мөн хувийн урам зориг, итгэл үнэмшлийн үнэлгээ бусад хүчин зүйлсийн үнэлгээтэй сул хамааралтай болох нь тодорхойлогдлоо ($p<0.23$).

Хэлцэмж: Энэхүү судалгааны үр дүнгээс харахад АШУҮИС-ийн Нүүр ам судлалын сургуулийг төгсөх дамжааны шүдний их эмч мэргэжлийн оюутнуудын дийлэнх (54.1%) нь төгсөх мөчид үндсэн мэргэшлийн чиглэлээ эцэслэн сонгоогүй, 2-3 сонирхолтой чиглэлтэй байгаа нь Их Британийн анагаах ухааны төгсөгчдийн дунд ажиглагдсан чиг хандлагатай нийцэж байна.¹² Төгсөх дамжааны оюутны мэргэжлийн сонголт тодорхой хугацааны туршид өөрчлөгдөж, эцсийн шийдвэрт хүрдэг нь тогтоогдсон байдаг.^{1,2,13}

Мэргэшил сонголтод хамгийн их нөлөөлсөн хүчин зүйл нь хувийн урам зориг, итгэл үнэмшил (дундаж $1.58/2.0$) байгаа нь оюутны дотоод сэдэл, хувийн чиг баримжаа нь гадаад орчны хүчин зүйлээс илүү давамгайлж буйг харуулна. Энэ нь анагаах ухааны оюутны анхны сонголт тухайн салбарын бодит эрэлт хэрэгцээнээс илүү хувийн сонирхол, зорилготой холбоотой байдаг гэсэн өмнөх судалгааны дүгнэлттэй нийцэж байна^{14,15}. Гэвч Спирманы корреляцийн шинжилгээгээр энэ хүчин зүйл бусад бүх хүчин зүйлтэй хамгийн сул хамааралтай гарсан нь ($p<0.23$) хувийн урам зориг бол бие даасан, бусад орчны хүчин зүйлээс харьцангуй хараат бус ажиллагаатай хувьсагч болохыг илтгэнэ.

Багшийн заах арга зүй, ур чадвар болон багш нарын харилцаа, хандлага гэсэн хоёр хүчин зүйл хоорондоо маш хүчтэй эерэг хамааралтай байгаа ($p=0.72$) нь сургалтын үйл ажиллагааны чанар, багшийн зан үйл нь оюутны нүдээр нэгдмэл “сургалтын орчны чанар” хэмээх ойлголт болон ойлгогддог болохыг харуулж байна. Энэ нь сургалтын хөтөлбөр, дадлага хичээл мэргэшил сонголтод чухал нөлөөтэй гэсэн өмнөх судалгаануудын дүгнэлттэй нийцэж байна.^{16,17}

Иймд нүүр ам судлалын сургалтын хөтөлбөрт багш нарын заах арга зүй, харилцааны чадварыг сайжруулах нь оюутны мэргэшлийн сонголтод эерэг нөлөө үзүүлэх боломжтой юм.

Хамгийн бага нөлөөтэй хүчин зүйл болох гэр бүлийн гишүүдийн шийдвэр, уламжлал (дундаж 0.48/2.0, 64.0% “Огт нөлөөлөөгүй”) нь энэхүү үеийн оюутнуудын мэргэшлийн сонголт уламжлалт, гэр бүлийн нөлөөнөөс илүү бие даасан шинжтэй болж буйг илтгэж болзошгүй тул энэ талаар цаашид нарийвчилсан судалгаа хийх шаардлагатай.¹⁸

Хүйс болон мэргэшлийн сонголтын хооронд тогтоогдсон статистик ач холбогдолтой ялгаа (эрэгтэй хариулагчдын 73.3% нь нүүр амны мэс заслыг сонирхож буй нь эмэгтэй хариулагчдын 38.5%-тай харьцуулахад мэдэгдэхүйц өндөр байв, $p=0.011$) нь гадаад орны судалгаанд тэмдэглэгддэг хүйсийн шинж чанар мэргэшлийн чиглэл сонголттой холбоотой байдаг нийтлэг чиг хандлагатай нийцэж байна.^{19,20} Энэ нь мэс заслын чиглэлийн сургалт, дадлагад хүйсийн тэнцвэртэй оролцоог хангах бодлого боловсруулах хэрэгцээг харуулж байна.

Хязгаарлагдмал тал: Эдгээр үр дүн нь мэргэшлийн чиг баримжаа олгох зөвлөгөө, сургалтын орчин, гардан дадлагын боломжийг цаашид судалж, сайжруулахад ашиглаж болох анхан шатны мэдээлэл юм. Нэг сургуулийн нэг жилийн төгсөгчдийг хамарсан тул үр дүнг бусад төгсөгчдөд шууд ерөнхийшүүлэх боломжгүй нь бидний судалгааны хязгаарлагдмал тал боллоо.

Дүгнэлт: АШУҮИС-ийн Нүүр ам судлалын сургуулийг 2026 онд төгсөх дамжааны судалгаанд хамрагдсан 111 оюутны 54.1% нь үндсэн мэргэшлийн чиглэлээ хараахан эцэслэн сонгоогүй, 33.3% нь тодорхой чиглэлээ сонгосон байв. Нүүр амны мэс засал болон нүүр амны гажиг засал нь хамгийн оролцогчийн сонирхсон чиглэл байсан бөгөөд тус бүр 43.2% нь дурдсан байна. Хувийн урам зориг, итгэл үнэмшил хамгийн өндөр, гэр бүлийн гишүүдийн шийдвэр, уламжлал хамгийн бага дундаж үнэлгээтэй байв. Багшийн заах арга зүй, ур чадвар болон багш нарын харилцаа, хандлагын үнэлгээ хооронд хүчтэй эерэг хамаарал ажиглагдсан ($p=0.72$).

Талархал: Судалгаанд идэвхтэй хамрагдсан АШУҮИС-ийн Нүүр ам судлалын сургуулийн 2026 оны төгсөгчидөд гүн талархал илэрхийлье.

Ном зүй:

1. Cleland J, Johnston PW, French FH, Needham G. Associations between medical school and career preferences in Year 1 medical students in Scotland. *Med Educ.* 2012;46(5):473-484.
2. Svirko E, Goldacre MJ, Lambert T. Career choices of the United Kingdom medical graduates of 2005, 2008 and 2009: questionnaire surveys. *Med Teach.* 2013;35(5):365-375.
3. Goldacre MJ, Laxton L, Lambert T. Medical graduates' early career choices of specialty and their eventual specialty destinations: UK prospective cohort studies. *BMJ.* 2010;340:c3199.
4. Lambert TW, Goldacre MJ, Parkhouse J. Doctors' general practice and hospital specialty preferences early in their careers. *BMJ.* 1996;313(7071):1538-1542.
5. Kaur B, Carberry A, Hogan N, Robertson D, Beilby J. The Medical Schools Outcomes Database Project: Australian medical student characteristics. *BMC Med Educ.* 2014;14:180.
6. Underwood MI, Thompson M, McCaskie A. Insight of first-year medical students into their future working conditions. *Med Educ.* 1990;24(3):210-211.
7. Querido SJ, van den Broek S, de Rond M, Wigersma L, Ten Cate O. Dynamics of career choice among students in undergraduate medical courses: A BEME systematic review: BEME Guide No. 33. *Med Teach.* 2016;38(1):18-29.
8. Wright B, Scott I, Woloschuk W, Brenneis F. Career choice of new medical students: key factors determining choice of general practice or other specialties. *Can Fam Physician.* 2004;50:1103-1110.
9. Mavor KI, McNeill KG, Anderson K, Kerr A, O'Reilly M. Choosing a career path in medicine: the influence of clinical placements and mentors. *Med Teach.* 2014;36(1):45-52.
10. Bland CJ, Meurer LN, Maldonado G. Determinants of primary care specialty choice: a non-statistical meta-analysis of the literature. *Acad Med.* 1995;70(7):620-641.
11. Lambert TW, Turner G, Fazel S, Goldacre MJ. Factors affecting career choices of UK medical graduates. *Med Educ.* 2001;35(10):994-1002.
12. Goldacre MJ, Davidson JM, Lambert TW. Career choices at the end of the first pre-registration year of doctors who qualified in the United Kingdom in 1996 and 1999. *Med Educ.* 2003;37(10):886-897.
13. Parkhouse J. Doctors' career choice: first year post-qualification. *Med Educ.* 1991;25(4):301-308.
14. McManus IC, Lefford F, Furnham A. Career preference and prospective career choice of medical students. *Med Educ.* 1996;30(4):270-281.
15. Newton DA, Grayson MS, Thompson LF. The work hours and career choices of medical students. *Acad Med.* 2005;80(9):808-815.
16. Hauer KE, Durning SJ, Kernan WN, Ficalora RD, Lane S, Lipner RS, et al. Factors associated with medical students' career choices regarding internal medicine. *JAMA.* 2008;300(10):1154-1164.
17. Crossley J, Eiser C. Basic medical training and career choices: the UK outcome. *Med Educ.* 2002;36(8):708-716.
18. Cleland J, Johnston PW, Anthony M, Adams R. Factors influencing specialty choice in Scottish medical graduates. *Med Teach.* 2014;36(8):700-709.
19. Lawson M, Reid S. Career choices of Australian medical graduates: a longitudinal prospective study. *Med J Aust.* 2009;191(4):212-216.
20. Nicholson S, Hastings AM. Specialty choice by medical students: longitudinal cohort study in one UK medical school. *Med Educ.* 2008;42(11):1078-1086.

Factors associated with speciality choice among final-year dental students at MNUMS

Khash-Erdene D¹, Darambazar G², Batbayar B³

¹Department of Oral and Maxillofacial Surgery, School of Dentistry, MNUMS

²Division of Educational Policy, Management and Quality Assurance, MNUMS

³School of Dentistry, MNUMS

E-mail: khasherdene.d@mnums.edu.mn, Tel: +976-99873699

Abstract

Background: Speciality choice among graduating students is important for professional development and health work-force planning. Studies of medical graduates in the United Kingdom have reported that speciality preferences may change over time. Evidence concerning speciality choice among final-year dental students in Mongolia remains limited. Identifying students' preferences and perceived influencing factors may inform curriculum development and career guidance.

Aim: To identify the factors perceived to influence speciality choice among final-year dental students graduating from the School of Dentistry, MNUMS, in 2026.

Materials and Methods: This cross-sectional questionnaire study included 111 of 136 eligible final-year students (81.6%). A questionnaire adapted from Svirko et al. (2013) collected demographic information, decision status, up to two preferred specialties, and ratings of nine potential influencing factors on a three-point Likert scale (strongly influenced=2, slightly influenced=1, not influenced=0). Descriptive statistics, Pearson's chi-square test, and Spearman's rank correlation coefficient were used, with statistical significance set at $p < 0.05$.

Results: Of the 111 respondents, 96 (86.5%) were female and 74 (66.7%) were aged 24–26 years. Sixty (54.1%) had not finalized their specialty choice, while 37 (33.3%) had made a definitive decision. Oral and Maxillofacial Surgery and Orthodontics were each mentioned by 48 respondents (43.2%), followed by Prosthodontics (25, 22.5%). Personal motivation and conviction had the highest mean rating (1.58/2.0), whereas family members' decisions or traditions had the lowest (0.48/2.0). Teaching methodology and faculty attitudes/communication showed a strong positive correlation (Spearman's $\rho = 0.72$). The reported statistical results for sex-related comparisons require verification against the original dataset.

Conclusion: More than half of respondents had not finalized their specialty choice. Personal motivation received the highest perceived-influence rating, while family-related factors received the lowest. Teaching methodology and faculty attitudes/communication were strongly correlated. These findings may inform further evaluation of career guidance, training environments, and clinical learning opportunities. The single-institution, cross-sectional design limits generalizability and does not establish causality.

Keywords: Personal motivation, Training environment, Career planning, Influencing factors, Likert scale